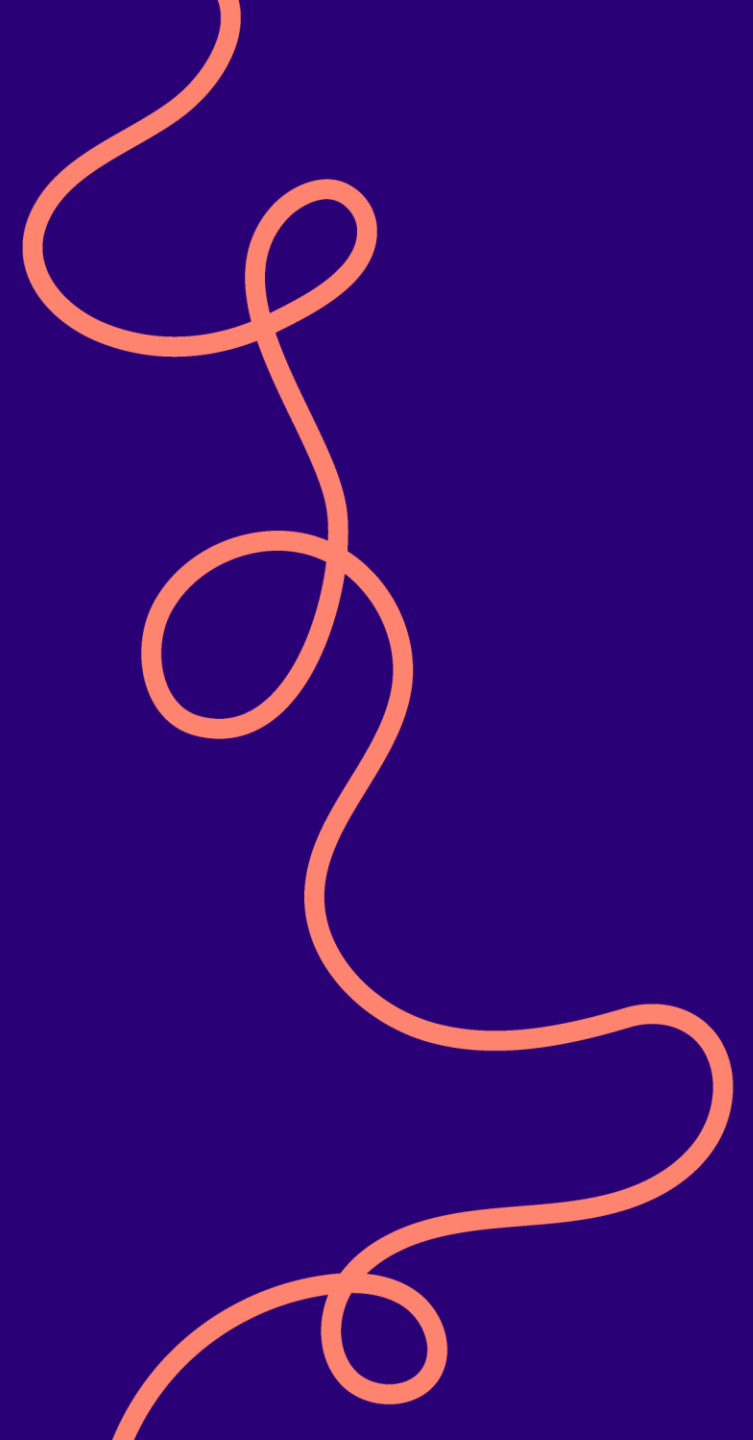

ULOS EPÄTOIVOSTA
OUT OF DESPAIR

Perheen monimuotoisten ongelmien ja sijoitusten yhteys nuorten huumekuolemiin

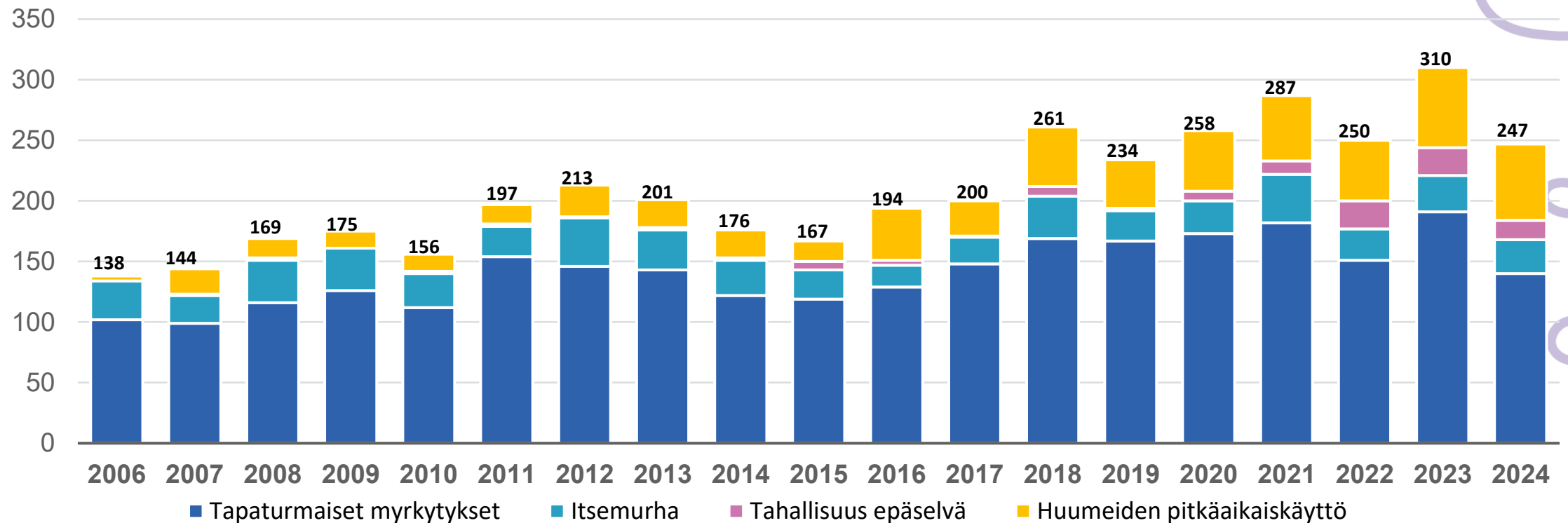
Karoliina Karjalainen, Kirsimarja Raitasalo
& Sanna Rönkä

Huumekuolemien yleistyminen 2000-luvulla

Huumekuolemat (EMCDDA:n määritelmä, Selection B)

Kuolleet

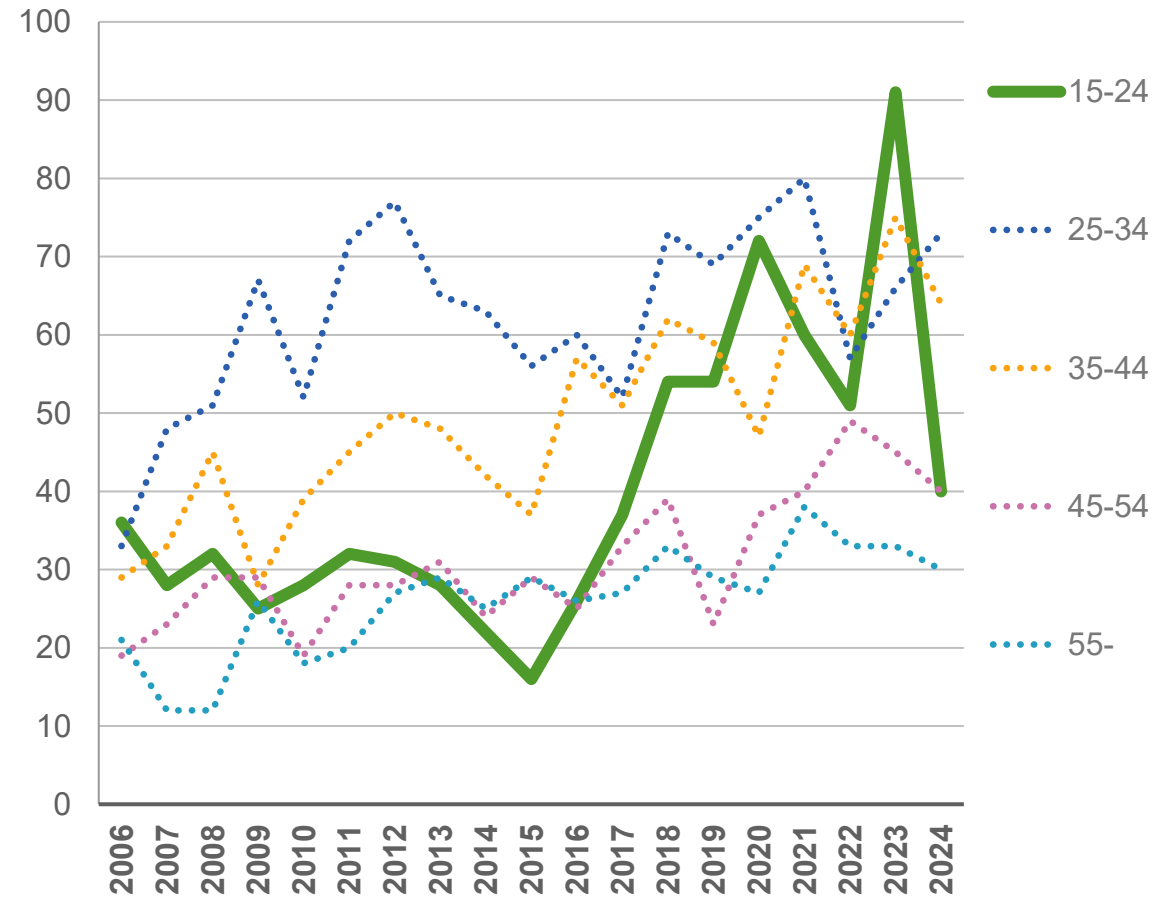

Lähde: Tilastokeskus, kuolemansyyt

Nuorten huumekuolemat yleistyneet

- Alle 25-vuotiaiden nuorten huumekuolemat lisääntyneet voimakkaasti vuodesta 2015 lähtien. Suomi Euroopan kärkimaita alle 25-vuotiaiden kuolemissa
- Huumeet on merkittävä kuolinsyy nuorilla muiden tapaturmien ja itsemurhien ohella
 - Vuonna 2023 joka neljäs 15-24-vuotiaana kuollut menehtyi huumeisiin, vuonna 2024 noin joka kuudes
 - Paljon menetettyjä elinvuosia
- Lisätietoa huumekuolemista voidaan saada yliannostuksia tutkimalla
 - Lukumäärä moninkertainen huumekuolemiin verrattuna
 - Aiempi yliannostus tiedetään huumekuoleman riskitekijäksi

Huumekuolemien määrän kehitys eri ikäluokissa 2006–2024

Lähde: Tilastokeskus, kuolemansyyt

Fokuksessa perheen monimuotoiset ongelmat ja sijoitukset ja niiden yhteys nuorten huumekuolemiin/ylliannostuksiin

- Perheen monimuotoisilla ongelmilla viitataan vanhempien päihteiden ongelmakäyttöön, mielenterveysongelmiin tai pitkäaikaisiin taloudellisiin ongelmiin perheessä
 - Lapsuusajan haitalliset kokemukset (adverse childhood experiences, ACE): lapseen kohdistuva väkivalta, laiminlyönti, perheen monimuotoiset ongelmat
- Tarkastelemme myös kodin ulkopuolelle sijoittamista - interventio, jonka tavoitteena on vähentää haitallisen kasvuympäristön vaikutuksia

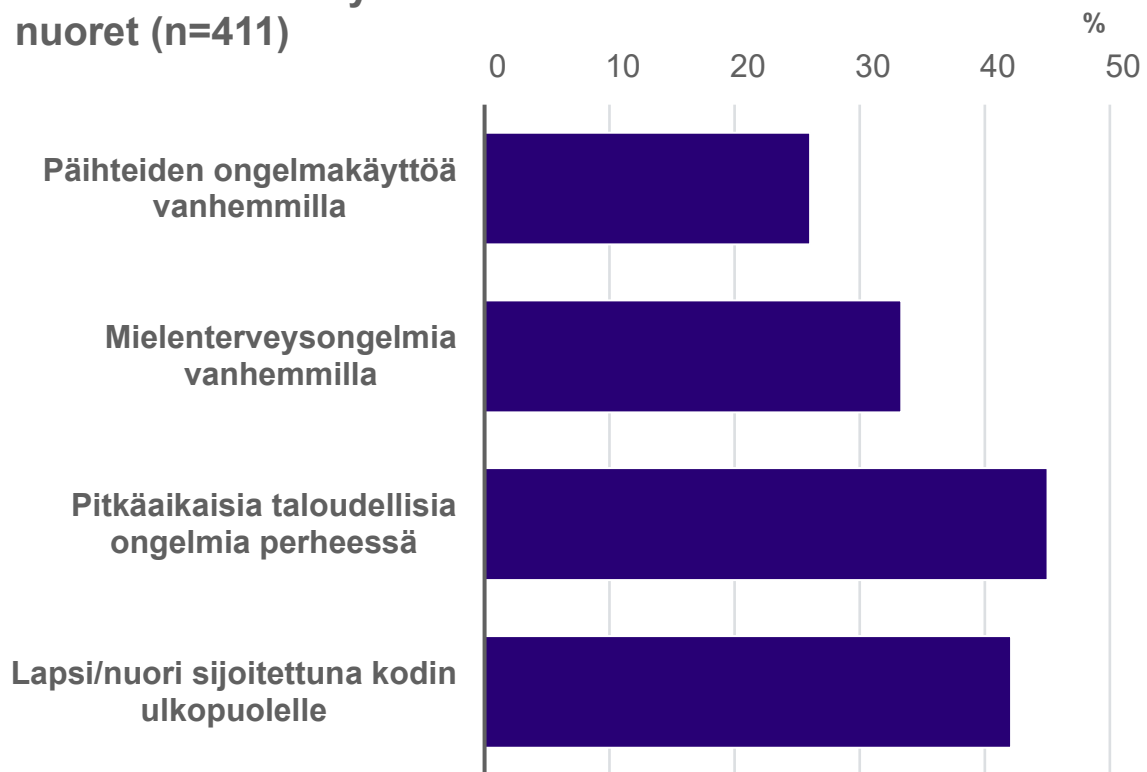

Tutkimuksessa seurattiin yli 124 000 lasta rekisteritietojen avulla

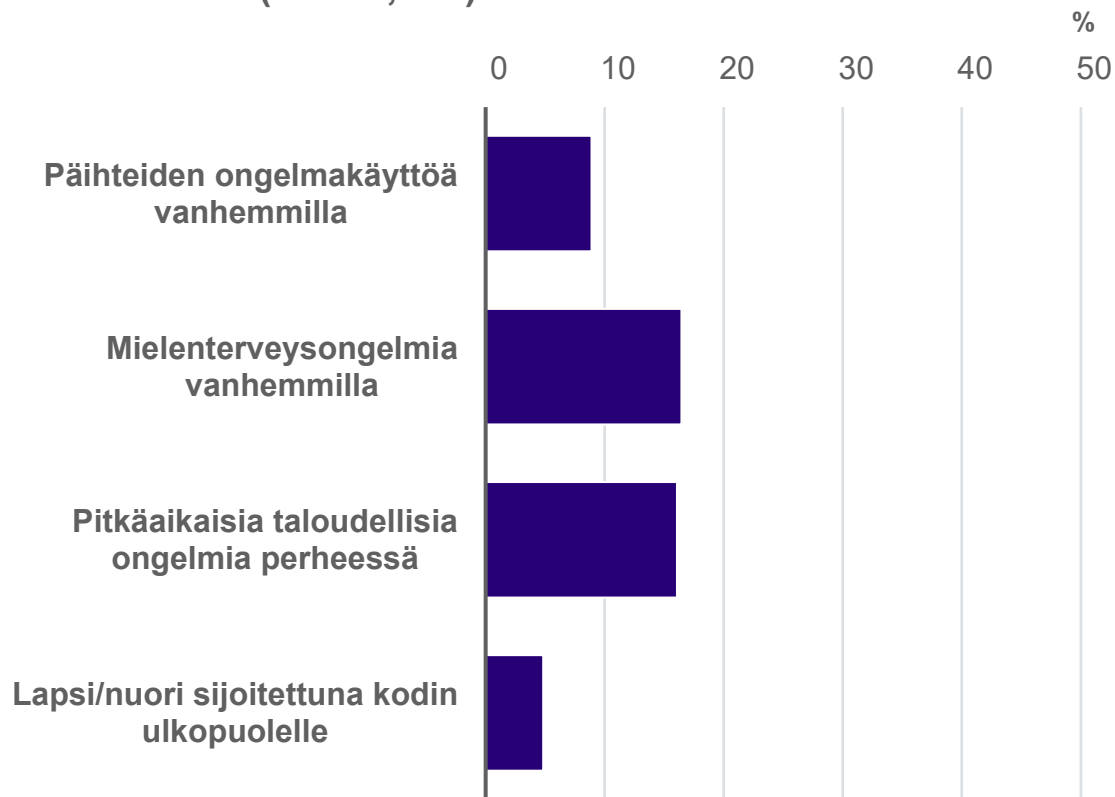
- Vuosina 1991 ja 1997 syntyneiden lasten kohortteja seurattiin vuoden 2019 loppuun
 - 124,101 lasta ja heidän biologiset vanhempansa
 - lältään 28- ja 22-vuotiaita seurannan päättyessä
- Yhteensä 411 (0,33 %) huumekuolemaa tai sairaalahoitoon johtanutta yliannostusta seurannan aikana
 - Huumekuolemia 0,05 % (n=61)
 - Yliannostuksia 0,29 % (n=355)

Perheen monimuotoiset ongelmat ja sijoitus kodin ulkopuolelle huomattavasti yleisempiä huumeisiin kuolleilla kuin muilla nuorilla

Huumekuoleman/yliannostuksen kohdanneet nuoret (n=411)

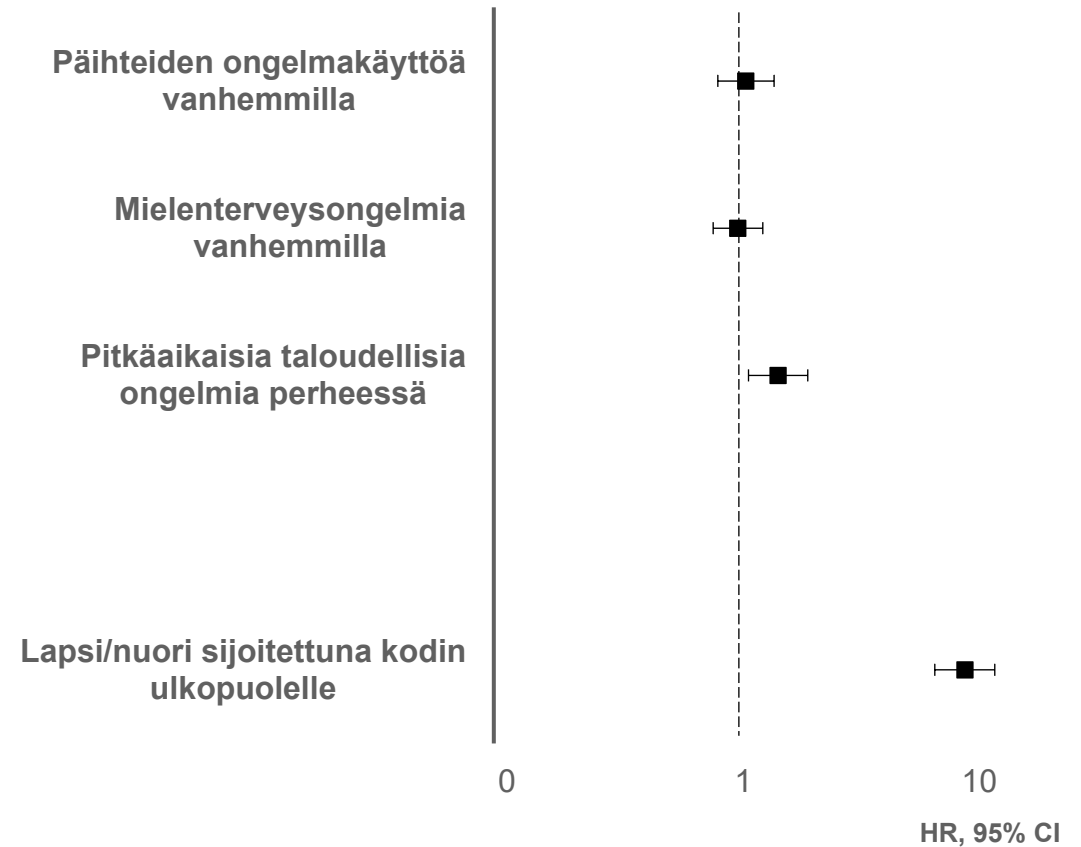
Muut nuoret (n=123,690)

Todennäköisyys huume-kuolemiin /yliannostuksiin oli kohonnut, jos

- Perheellä oli pitkäaikaisia taloudellisia ongelmia
- Lapsi/nuori oli ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle
- Vanhempien päihteiden ongelmakäytöllä tai mielenterveysongelmilla ei ollut vastaavaa itsenäistä, merkitsevää yhteyttä nuorten huumekuolemiin, kun tarkasteltiin kaikkia nuoria

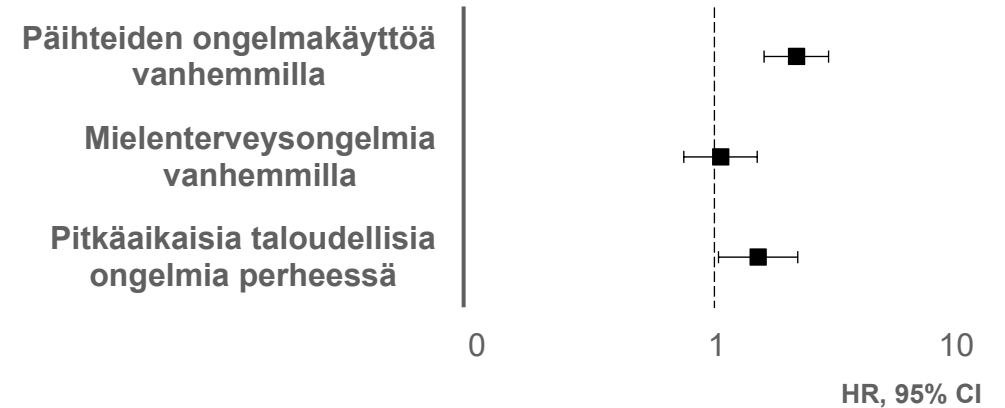
Perheen monimuotoisten ongelmien yhteys nuorten huumekuolemiin /yliannostuksiin

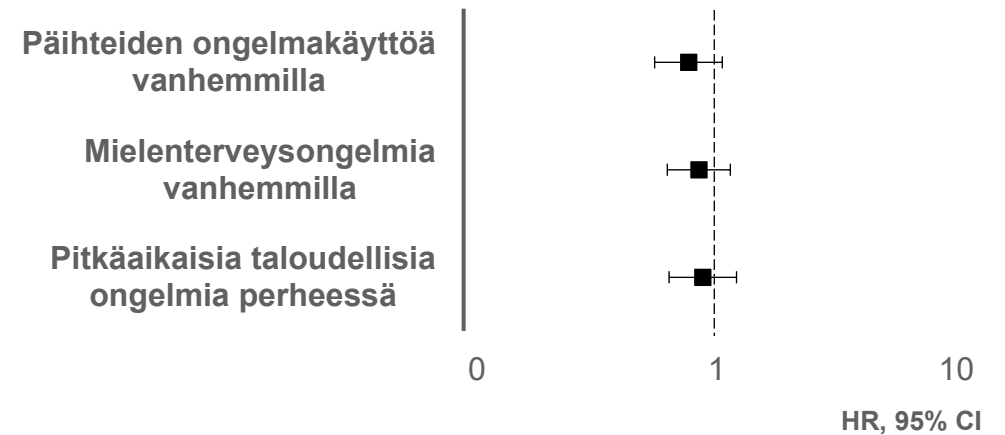
Sijoitetut vs. ei-sijoitetut lapset/nuoret

- Perheen monimuotoiset ongelmat olivat yhteydessä huume-kuolemiin /yliannostuksiin erityisesti niillä lapsilla/nuorilla, joita **ei ollut sijoitettu**
- Sijoitetuilla nuorilla perheen monimuotoiset ongelmat eivät lisänneet kuoleman/yliannostuksen riskiä sen enempää kuin muillakaan sijoitetuilla
- Siirtyminen pois haitallisesta kasvu-ympäristöstä tuo mukanaan hyötyjä, vaikka kuoleman riski sijoitetuilla ylipäätään on korkeampi

Lapsi/nuori ei sijoitettuna

Lapsi/nuori ollut sijoitettuna

Kompleksisia ja kumuloituvia ongelmia

- Perheen monimuotoiset ongelmat ja sijoitukset yhteydessä toisiinsa, mutta myös moniin muihin sosiaalisiin ja terveydellisiin haittoihin, ml. nuorten päihteiden käyttöön ja päihdehäiriöihin, jotka taas ovat yhteydessä huumekuolemiin /yliannostuksiin
- Kyse kompleksisista ongelmista, joissa mukana monia haitallisia, mahdollisesti kumuloituvia tekijöitä

Huumekuolemien ehkäisyssä tarvitaan useita erilaisia lähestymistapoja

Välittömiin tilannetekijöihin ja olosuhteisiin vaikuttaminen

- Huumeita käyttäville tulisi antaa terveysneuvontaa entistä laajemmin erityisesti moniainekäytön riskeistä, huumemyrkytysoireiden tunnistamisesta ja avun hälyttämisestä ajoissa
- Nuorten päihdehoidon saatavuutta ja siihen kiinnittymistä tulisi kehittää, samoin palveluiden kykyä tunnistaa nuoren päihdeongelma
- Päihdehäiriöstä kärsivää nuorta tulisi hoitaa kokonaisvaltaisesti niin, että hän saa samanaikaista hoitoa myös mahdollisiin muihin sairauksiinsa päihdehäiriön hoidon ohella

9.4.2026

Nuorten huumemyrkytyskuolemien olosuhteet – Näkökulmia ehkäisyyn

PÄÄLÖYDÖKSET

- Kaikista huumemyrkytyksiin menehtyneistä nuorista neljä viidesosaa oli miehiä. Alaikäisissä tyttöjä ja poikia oli kuitenkin lähes yhtä paljon.
- Suurin osa nuorten huumemyrkytyskuolemista tapahtui yksityisasunnoissa ja seurassa. Mitä nuorempi menehtynyt oli, sitä useammin hänellä oli seuraa.
- Valtaosassa kuolemista kyse oli moniaineemyrkyksestä. Joka kymmenennellä oli ollut aiempi huume- tai lääkeyrkytys.
- Huumeita käyttäville tulisi antaa terveysneuvontaa entistä laajemmin erityisesti moniainekäytön riskeistä, huumemyrkytysoireiden tunnistamisesta ja avun hälyttämisestä ajoissa.
- Nuorten päihdehoidon saatavuutta ja siihen kiinnittymistä tulisi kehittää.
- Huumemyrkytyskuolemiin menehtyneillä oli merkittävästi oheissairauksia, erityisesti mielenterveyshäiriöitä, joita oli yli puolella.

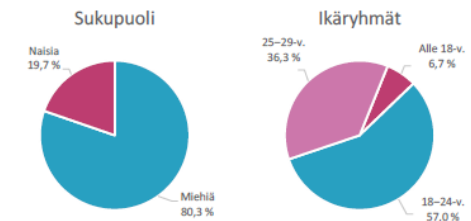
Alle 25-vuotiaiden huumemyrkytyskuolemat ovat vähentyneet parin viime tilastovuoden ajan, mutta ovat edelleen kaksinkertaisella tasolla viime vuosikymmenen puoleenväliin verrattuna (THL 2024). Huumeikuolemat ovat ennenikäisiä ja ehkäistävissä olevia kuolemia. Erityisesti nuorten kohdalla menetettyjen elinvuosien ja inhimillisen tragedian määrä on suuri.

Tässä raportissa tarkastellaan kaikkia alle 30-vuotiaiden huumemyrkytyskuolemia vuosilta 2019–2021 (N=300). Raportissa kuvataan nuorten huumemyrkytyskuolemien perustietoja ja tarkemmin huumeikuolemia edeltäneitä välittämiä tapahtumia, eli missä ja millaisissa tilanteissa kuolemat tapahtuivat ja miten tilanteessa toimittiin, sekä taustatietoja menehtyneistä.

Tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla vastaavia kuolemia voidaan jatkossa ehkäistä. Tutkimuksen aineistona käytettiin oikeuslääketieteellisen kuolemansyyntä selvittämiseen liittyviä asiakirjoja.

Perustiedot kuolemantapauksista

Vuosina 2019–2021 huumemyrkytyksiin kuoli 300 alle 30-vuotiasta nuorta (Kuvio 1). Heistä miehiä oli neljä viidesosaa. Aikaisemmista tutkimuksista tiedämme, että nuoret miehet käyttävät huumeita ongelmallisesti naisia enemmän (Rönkä ym. 2020) ja esimerkiksi huumeiden vuoksi hoitoon hakeutuneiden miesten kuolleisuus oli 15 vuoden seurannassa naisia suurempaa (Pitkänen ym. 2020). Tässä tarkastelluista nuorista kuolleista alle 25-vuotiaita oli 63,7 prosenttia ja alaikäisiä 6,7 prosenttia. Nuorimmat menehtyneet olivat 15-vuotiaita. Alaikäisistä menehtyneistä tyttöjä (N=9) ja poikia (N=11) oli kuitenkin lähes yhtä paljon (ei kuviossa).

Kuvio 1. Huumemyrkytyskuolemien vuosina 2019–2021 kuolleiden nuorten sukupuoli ja ikä (N=300).

Huumemyrkytyksistä tapaturmaisiksi oli 86,7 prosenttia, itsemurhia 5,0 prosenttia, ja 8,3 prosenttia tapauksista oli kuolemanluokaltaan epäselviä (Kuvio 2). Näissä tapauksissa ei ole ollut selvää, onko kuolema ollut tahaton eli tapaturma, vai tahallinen eli itsemurha. Naisilla itsemurhat (10,2 % v. 3,7 %) ja kuolemanluokaltaan epäselvät kuolemat (13,6 % v. 7,1 %) olivat tyypillisempiä kuin miehillä.

Sanna Rönkä
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Heta Konttinen
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Margareeta Häkkinen
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Karoliina Karjalainen
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

1

Huumekuolemien ehkäisyn Suomen malli: kaksitoista teemaa ja menetelmää, joiden avulla huumekuolemia voitaisiin ehkäistä Suomessa

- Opioidikorvaushoito
- Huumeita käyttävien ihmisten terveysneuvonta
- Käyttöhuone (valvotut käyttötilat)
- Kotiin vietävän naloksonin ja siihen liittyvän ensiapukoulutuksen pilotointi
- Avun hälyttämisen kynnyksen madaltaminen
- Tiedottaminen
- Kampanjat
- Poliisin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen
- Stigman vähentäminen
- Puettava teknologia
- Ainetunnistuspalvelu
- Huumeiden käytön dekriminialisointi

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

- Lapsuusiän haitalliset kokemukset/perheen monimuotoiset ongelmat lisäävät merkittävästi huumekuoleman /yliannostuksen riskiä
- Perheiden ongelmat tulisi havaita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
 - Vanhemmuuden ja lapsiperheiden tukeminen
 - Perhettä tukevat ja perheen koossa pysymiseen tähtäävät toimenpiteet sijoitusten välttämiseksi
- Huumekuolemien ehkäiseminen lapsuusiän haitallisia kokemuksia kohdanneilla
 - Traumasensitiivisiä lähestymistapoja suositellaan sekä nuorten päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä että päihdeongelmien hoitamisessa
 - Nuorten päihdehoidon saatavuus ja siihen kiinnittyminen

Yhteistyötä tarvitaan

- Lastensuojelu tai muutkaan palvelut eivät pysty ratkaisemaan ongelmia yksin
 - Yhteistyön jatkuva kehittäminen, ml. päihdepalvelut, jotta palvelut tukisivat toisiaan parhaalla mahdollisella tavalla
 - Monimuotoisia ongelmia kohtaaville perheille tulisi olla riittävästi tukea riittävän ajoissa; palveluiden tulee olla oikea-aikaiset ja tarpeenmukaisia

Karjalainen, K., Raitasalo, K. & Rönkä, S. (2025). Drug-induced deaths and non-fatal poisonings in youth – Associations with household adversities and out-of-home care. *Drug and Alcohol Review*, 45: e70083. DOI: 10.1111/dar.70083

ORIGINAL PAPER OPEN ACCESS

Drug-Induced Deaths and Non-Fatal Poisonings in Youth—Associations With Household Adversities and Out-Of-Home Care

Karoliina Karjalainen | Kirstmarja Raitasalo | Sanna Rönkä

Finnish Institute for Health and Welfare, Helsinki, Finland

Correspondence: Karoliina Karjalainen (karoliina.karjalainen@thl.fi)

Received: 28 March 2025 | Revised: 6 November 2025 | Accepted: 13 November 2025

Keywords: adverse childhood experience | drug-induced death | household adversities | non-fatal poisoning | out-of-home care

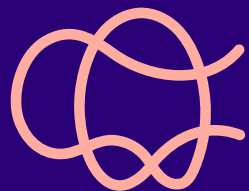
ABSTRACT

Introduction: Drug-induced deaths have increased in many countries, representing one of the most common causes of death among young people, including in Finland. More information is needed to understand the factors leading to these preventable incidents. We examined whether household adversities (parental substance use disorder (SUD), parental psychiatric disorder and long-term financial difficulties) and out-of-home care (OHC) were associated with drug-induced deaths or non-fatal poisonings.

Methods: Population-level data from Finnish national health care and social welfare registers was used. Two cohorts born in 1991 ($n = 65,103$) and 1997 ($n = 58,998$) were followed up from birth until the end of 2019. The outcome was drug-induced death/non-fatal drug poisoning. Mortality hazards were estimated using a competing events regression model.

Results: Youths experiencing household adversities (HR 1.60 for long-term income support) or OHC (HR 9.91) encountered a drug-induced death/non-fatal drug poisoning more often than others. Household adversities increased the hazard of drug-induced death/non-fatal poisoning, especially among those who had never been placed in OHC (HR 1.70 for parental SUD; 2.45 for long-term income support), whereas no statistically significant association was found among those who had experienced household adversities but had been placed in OHC.

Discussion and Conclusions: Household and other childhood adversities as well as substance use often form a complex and intertwined set of problems resulting in poor outcomes in young people's lives. Early, accessible and effective interventions are needed for families facing such challenges. Sufficient resources and needs-based services should be guaranteed to secure safe and healthy development for children with adverse childhood experiences.

ULOS EPÄTOIVOSTA
OUT OF DESPAIR

Kiitos!

